

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Petiti Philosophi & Doctoris Medici, Miscellaneorum Observationum Libri quatuor

Petit, Pierre

Trajecti ad Rhenum, 1682

Cap. XXIII. Liquidum plasma quid sit apud Persium? dissentientes Turnebi & Casauboni explicationes. Cantantium in theatris, & recitantium mos. de vocis formatione loca Aristotelis & Quintiliani; item ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13245

CAPUT XXIII.

Liquidum plasma quid sit apud Persium? dissentientes Turnebi & Casauboni explanationes. Cantantium in theatris, & recitantium mos. de vocis formatione loca Aristotelis & Quintiliani; item Theophrasti de tibicinio: & alia ad eam rem pertinentia.

Persius ineptam procerum Romanorum ambitionem, qui versibus pangendis & publice recitandis plausum captabant, sic Satyra prima false irridet:

*Scilicet hæc populo pexusque togaque recenti,
Et natalitia tandem cum Sardoniche albus
Sede sedens celsa, liquido cum plasmate guttur
Mobile colluerit, patranti fractus ocello.*

ibi Turnebus, liquidum plasma mollem & teneram vocem, fictamque ad ostentationem exponit: Quam interpretationem, quæ est ejus eruditio, præcipuorum locis auctororum confirmat. Sed, pace tanti Viri dicam, non mihi persuadet, & potius Casaubono assentior, qui liquorem vel certe forbitiunculam interpretatur, quo recitatores fauces colluere solebant ad leniendam vocem vel certe reficiendam, ubi raucescere inciperet. Ad quod significandum non potuit Persius verba invenire aptiora, & quæ magis proprie rem exprimant. Idque in usu fuisse ibi Casaubonus idoneis etiam argumentis probat: quibus addere licet hunc Suetonii locum de Nerone: *Ibidem sapius & per complures cantavit dies, sumpto etiam ad reficiendam vocem brevi tempore, impatiens secreti a balneis in theatrum transit, mediaque in orchestra frequente populo epulatus, si paulum subbibisset, a-*
liquid

*Liquid se suffertitiniturum Græco sermone promisit. Ubi verbum subbibere, [cui apud Græcos respondeat, pridem idem Turnebus lib. 27. Advers. cap. 18. & post eum Casaubonus Animadv. ad 1. Athen. cap. 22. docuerunt. nempe huic ὑποπίνειν vel ὑποβρέχειν.] de hac leniendæ medicamento arteriæ consuetudine intelligi debet. In quo joculariter plane lapsus Aristoteles deprehenditur; qui in *problemate* 3. sect. 27. hunc morem forbendi aut subbibendi, in theatris observatum histrionibus, pavori eorum & trepidationi tribuit: eo quod metus sanguine introrsum compulso sitim excitet, non modo in spectaculis; sed etiam in præliis. verba quibus id dicit, hæc sunt: Ο ἢ φόβος ὅτι διψηκόν, καὶ οἱ ἐν ταῖς τροπαῖς δηλῶσιν. ἔδαμῃ γὰρ ἔγω διψῶσι καὶ οἱ ἀγωνιῶντες σφόδρα. διὸ καὶ διακλύζονται καὶ ἐπιβροφῶσι καθάπερ Παρμένων ὁ ὑποκρίτης. ἢ τέτοις μὲν ἐκβῆσι δίψη, ἀλλὰ ξηρότης πεφευγότες αἵματι. ὅθεν καὶ ὠχροί; σημεῖον ἧ τὸ μὴ πίνειν πολὺ, ἀλλὰ καὶ ἐροχθίσαι.*

*i. Metum enim sitim posse afferre constat militum argumento; qui superati fugam rapuerint: nunquam enim tantam sitim patiuntur, quemadmodum & qui publice dicturi trepidant. quamobrem fauces colluunt, & paulum quid sorbillant, ut Parmeno histrio solebat. Aut ejusmodi homines non sitis, sed siccitas sanguinis fuga vexat: unde etiam pallefcunt. Hujus indicium; quod non multum bibunt, sed & guttur colluisse, iis satis est. Hunc igitur morem gutturis medicamento leniendi ac vocis eliquandæ, ut ejusdem Persii voce utar, non vidisse Aristotelem mirum est. Sed reliqua exsequamur. Quod igitur Turnebus vocabulum *plasma* eo loco Persii ad vocis formationem transfert, præter ejus mentem arbitror. Quod tamen vocem πλάττειν Græci dixerint, Latini *formari* & *singi*, locus Aristotelis lib. 4. histor. cap. 9. indicat: Ἡ δὲ ἧ ὠπται καὶ ἀηδῶν, νεοτλὸν προδιδάσκεισθα ὡς ἔχ ὁμοίως φύσει τῆς διαλέκτε εἰσὶ καὶ τῆ Φωνῆς, ἀλλ' ἐνδεχόμενον πλάττειν; Et jam visa est *luscinia*, pullum ex-
ercens*

ercens. tanquam non perinde natura sit sermo & vox; sed hæc possit formari. Fabius lib. xi. cap. 3. de vocis vitiiis agens: Sunt enim (inquit) multa vitia, de quibus dixi, cum in quadam primi libri parte puerorum ora formarem. De cantu etiam tiliarum Theophrastus id verbum usurpat lib. 4. περὶ φυτῶν. Quo loco veteres usque ad Antigenidem ἀυλεῖν ἀπλάτως solitos, hoc est indistincte & immodulate notat: Πρὸ Ἀντιγενίδος μὲν ὅταν ἤυλεν ἀπλάτως. et paulo post: ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν πλάσιν μετέβησαν, ἢ τομὴ μετεκινήθη, supple καλάμων. Aliter calami cæpere incidi, postquam varietas accessit, supple modulatus: ita enim Plinius vertit, & post eum Theodorus. Atqui contrarium hujus vocabuli usum habemus apud Fabium lib. i. cap. 19. nempe pro gravio- re sono & simplici, quod est oppositum varietati: Nec verba in faucibus patietur audiri, nec oris inanitate resonare: nec quod minime sermoni puro conveniat, simplicem vocis natu- ram pleniore quodam sono circumlinire: quod Græci κατα- πεπλασμένον dicunt. Sic appellatur cantus tiliarum: quæ præ- clusis, quibus clarescunt, foraminibus, recto modo exitu, gra- viorem spiritum reddunt. Fit autem artificiosa hæc soni va- rietas in tibia, opera & vario impulsu digitorum, quæ- dam aliis apertis foramina obturantium, quod καρκινῶν δακτύλος Antiphanes dixit citato versu apud Athenæum lib. 15.

Ἀυλητικῶς δὲ καρκινοῦν τὰς δακτύλους.

hoc est, disparare ac divaricare digitos, quo pacto pedes suos cancri, dum gradiuntur. Apulejus, discapedinare ma- nus dixit, in primo Floridorum. Ante Hyagnim nihil aliud plerique callebant, quam, ut Virgilianus opilio seu bub- sequa,

Stridenti miserum stipula disperdere carmen.

Quod si quis videbatur paulo largius in arte promovisse; ei quo- que tamen mos fuit una tibia, velut una tuba, personare. Pri- mus Hyagnis in canendo manus discapedinavit. Est etiam

καρκινοῦν verbum in agricultura usitatum, & de stirpium radicibus usurpatur; cum expandi in terra atque explicari incipiunt, Theopraſto auctore: Ὅταν ὁ σῖτος ριζωθῆ, καὶ τῆς γῆς κεκαρκινῶσαι φασί. Refert Suidas in Collectaneis.

CAPUT XXIV.

De quibusdam locutionibus poëticis: pectus ferreum, vox ferrea, mens alba, columna pro monte; & alia ejusmodi.

Assim apud Homerum legere est, de invicto animi robore & constantia,

— σιδῆρειον νύ τοι ἦτορ.

Certe ferreum tibi est cor. idque alii poëtæ secuti sunt, atque etiam profæ orationis auctores, ut Cicero in *Lalio* seu de *Amicitia*: *Quis tam esset ferreus, qui eam vitam ferre posset.* Tam multa exempla occurrunt, & tam vulgo id notum est, ut ineptus sit, qui velit in re manifesta diligentiam suam ostendere. Id modo observatione in his dignum visum est mihi, quod veteres illi ferrum pro idea & exemplo indomitæ virtutis, & potentia ad agendum efficacissimæ quocumque in genere posuerunt. Itaque *Homerus* non veritus est ignem ferreum dicere, quo tamen nihil minus ferreum esse constat, si substantiam ejus spectamus, quæ summe est tenuis, rara, & ad instar ætheris liquida & pellucens: unde *Maro* hunc liquidum in *Eclogis* vocat. Patet hoc versu *Iliad* ψ.

Εν δὲ πυρὸς μέν ῥ' ἦκε σιδῆρειον.

Pindarus vero eodem sensu ignem σερεὸν dixit *Ode Olymp.*

ΙΟ. ὑπὸ σερεῶ πυρὶ πλαγαῖς τε σεδάρε. Solido igne, rigido,

do,